

**МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО:
протокол засідання кафедри
«27» серпня 2021 року № 1

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОКПІ 1.2.10 ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ**

Освітньо-професійна програма «Політологія»

спеціальність 052 Політологія

факультет Історичний

2021 – 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна теорія держави» для студентів за спеціальністю ОПП «Політологія» спеціальності 052 Політологія

Розробник:

Трофименко Анастасія Вікторівна, к. політ. н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин

© Трофименко А. В., 2021 рік

© Маріупольський державний університет, 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма навчання – 5, заочна форма навчання – 5	Галузь знань 0301 Соціально-політичні науки	Обов'язкова з циклу дисциплін професійної підготовки	
Модулів – 4	ОПП «Політологія» Спеціальність <u>052 Політологія</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		І-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – 2 (конспект, реферат з тематики курсу)		Семестр	
Загальна кількість годин: денна форма навчання – 150		І-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3	Освітній ступінь Бакалавр	40 год.	20 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	10 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	110 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	10 год.
	Вид контролю: залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 60 / 90 год.

для заочної форми навчання – 30 / 96 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – сформуванню у студентів концептуальне уявлення про виникнення, становлення та функціонування держави та права як її основи, систему правових понять і основних концепцій держави, знання про загальні закономірності державно-правових явищ, їх сутність, призначення, виникнення, функціонування та розвиток у суспільстві.

Завдання:

- ознайомити студентів з основними концептуальними підходами до походження держави та права;
- поглибити і систематизувати знання про основні поняття теорії держави;
- розкрити особливості функціонування правових інститутів;
- виробити в студентів вміння проводити порівняльний аналіз правових систем.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ;
- зв'язок держави і права з різноманітними суспільними явищами і процесами;
- поняття та основні ознаки держави і права;
- функції держави і права та їх соціальну цінність;
- структуру механізму держави;
- сутність і принципи демократії;
- специфіку процесу правоутворення та форми (джерела) права;
- специфіку окремих правових систем сучасності;
- механізм взаємозв'язку і взаємодії суспільства, особи, держави і права;
- зміст правового статусу людини і громадянина;
- особливості становлення правової держави та формування громадянського суспільства;
- основні принципи організації та здійснення державної влади у правовій державі;
- особливості правової системи України.

вміти:

- аргументовано відстоювати свою позицію із розумінням основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави і права;
- виявляти та аналізувати інститути держави та права;
- аналізувати стан і перспективи розвитку інститутів держави і права;
- виявляти тип правової системи;
- будувати професійну та буденну діяльність, виходячи з розуміння основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави і права.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі – обов'язкова з циклу дисциплін професійної підготовки.

Перелік компетентностей

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.
Загальні компетентності	<p>ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.</p> <p>СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p> <p>СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.</p> <p>СК11. Здатність виявляти чинники, що визначають стабільний і ефективний розвиток політичної системи України.</p> <p>СК12. Здатність володіти методами структурно-функціонального аналізу політичних і економічних інститутів різних країн і регіонів світу з врахуванням їхньої історико-культурної специфіки.</p>

<p>Результати навчання</p>	<p>РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.</p> <p>РН04. Мати навички професійної комунікації.</p> <p>РН05. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.</p> <p>РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.</p> <p>РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.</p> <p>РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p> <p>РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</p> <p>РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.</p>
-----------------------------------	---

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ

- Тема 1. Загальна теорія держави як фундаментальна наука.
Тема 2. Походження держави.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ДЕРЖАВУ

- Тема 3. Держава і державна влада.
Тема 4. Правова та соціальна держава.
Тема 5. Механізми держави і державний апарат.
Тема 6. Державні органи влади України.
Тема 7. Теорія демократії. Права людини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПРАВО ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ

- Тема 8. Загальне вчення про право.
Тема 9. Правова система суспільства.
Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин.
Тема 11. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина.
Тема 12. Нормативна основа правового регулювання.

Тема 13. Реалізація права.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ										
Тема 1. Загальна теорія держави як фундаментальна наука.	14	4	4		6	13	2	2		9
Тема 2. Походження держави.	14	6			8	14	3			11
Разом за змістовим модулем 1	28	10	4	-	14	27	5	2	-	20
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ДЕРЖАВУ										
Тема 3. Держава і державна влада.	10	4			6	10	2			8
Тема 4. Правова та соціальна держава.	10		4		6	10		2		8
Тема 5. Механізми держави і державний апарат.	8	4			4	8	2			6
Тема 6. Державні органи влади України.	10		4		6	10		2		8
Тема 7. Теорія демократії. Права людини.	10	4			6	12	2			10
Разом за змістовим модулем 2	48	12	8		28	50	6	4		40
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПРАВО ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ										
Тема 8. Загальне вчення про право.	10	4			6	10	2			8
Тема 9. Правова система суспільства.	10		4		6	10		2		8
Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин.	12	4	2		6	11	2	1		8
Тема 11. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина.	8		2		6	9		1		8
Тема 12. Нормативна основа правового регулювання.	10	4			6	10	2			8
Тема 13. Реалізація права.	14	6			8	13	3			10
Разом за змістовим модулем 3	64	18	8		38	63	9	4		50
Модуль 4. Індивідуально-дослідна робота										
Реферат	7	-	-	7	-	7	-	-	7	-
Конспект	3	-	-	3	-	3	-	-	3	-
Усього годин:	150	40	20	10	80	150	20	10	10	110

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва	Мета роботи	Кількість годин (денна / заочна)	Результат навчання (РН) за ОП
1.	<p>Держава у політичній системі суспільства</p> <p>1. Поняття, структура і функції політичної системи.</p> <p>2. Місце та роль держави у політичній системі.</p> <p>3. Політичні партії як суб'єкт політичної системи.</p> <p>4. Поняття, зміст та інститути громадянського суспільства.</p> <p>5. Держава і громадські об'єднання. Правові форми взаємовідносин держави та суспільних об'єднань.</p> <p>6. Становлення громадянського суспільства в Україні.</p>	Встановити роль та місце держави в політичній системі суспільства.	4/2	РН01 РН04 РН05 РН07 РН08 РН09 РН10 РН12 РН13 РН16
2.	<p>Правова та соціальна держава.</p> <p>1. Концепція правової держави: історія виникнення та основні положення.</p> <p>2. Поняття, ознаки та принципи правової держави.</p> <p>3. Верховенство права. Верховенство права і законність.</p> <p>4. Поняття провпорядку.</p> <p>5. Поняття та ознаки соціальної держави.</p> <p>6. Шляхи формування соціальної та правової держави в Україні.</p>	Встановлення сутності правової та соціальної держави в їх взаємозалежності на основі дослідження їх ознак та принципів.	4/2	РН01 РН04 РН05 РН07 РН08 РН09 РН10 РН12 РН13 РН16
3.	<p>Державні органи влади України.</p> <p>1. Вищий представницький орган державної влади України: історія діяльності, склад, повноваження, місце в системі «стримувань і противаг».</p> <p>2. Інститут президентства в Україні: етапи становлення, порядок взаємодії з іншими органами влади.</p> <p>3. Вищий виконавчий орган влади України: структура та сфера компетенції.</p> <p>4. Представницькі органи влади на місцях.</p> <p>5. Виконавчі органи влади на місцях.</p> <p>6. Судові органи влади України.</p> <p>7. Правоохоронні та контрольно-наглядові органи.</p>	Аналіз органів державної влади в Україні шляхом дослідження інститутів законодавчої, виконавчої та судової влади, як на національному, так і на місцевому рівні.	4/2	РН01 РН04 РН05 РН07 РН08 РН09 РН10 РН12 РН13 РН16
4.	Правова система суспільства	Сформування	4/2	РН01

	<p>1. Правова система: поняття, ознаки та структура.</p> <p>2. Публічне та приватне право.</p> <p>3. Поняття та структура системи законодавства. Співвідношення системи права та системи законодавства.</p> <p>4. Основні типи правових систем сучасності.</p> <p>5. Становлення та розвиток правової системи України.</p>	знань про сутність правової системи, її структуру, типи та особливості функціонування.		RH04 RH05 RH07 RH08 RH09 RH10 RH12 RH13 RH16
5.	<p>Право в системі соціального регулювання. Правова свідомість.</p> <p>1. Поняття, ознаки та види соціальних норм.</p> <p>2. Співвідношення права з моральними нормами.</p> <p>3. Право та соціально-технічні норми.</p> <p>4. Поняття, структура та функції правосвідомості.</p> <p>5. Поняття та види деформації правосвідомості. Правовий нігілізм.</p>	Встановлення місця права в системі загального регулювання, а також ролі правової свідомості через дослідження його основних функцій.	2/1	RH01 RH04 RH05 RH07 RH08 RH09 RH10 RH12 RH13 RH16
6.	<p>Права, свободи і обов'язки людини і громадянина</p> <p>1. Поняття прав і свобод людини і громадянина.</p> <p>2. Види прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Їх система в Конституції України.</p> <p>3. Гарантії прав і свобод людини і громадянина в демократичній, правовій державі.</p> <p>4. Юридичні обов'язки людини і громадянина. Їх види.</p>	Встановлення основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина шляхом дослідження їх еволюції, класифікації та системи гарантування.	2/1	RH01 RH04 RH05 RH07 RH08 RH09 RH10 RH12 RH13 RH16
Разом:			20 / 10	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Особливості виникнення держав у різних народів світу	4	4
2.	Держава і цивілізація.	6	6
3.	Правовий порядок і законність у сучасному суспільстві.	4	6
4.	Система стримувань та противаг в Україні	6	8
5.	Нормативно-правові акти.	4	6
6.	Ціннісна характеристика права.	4	6
7.	Правова свідомість та правова культура.	4	6
8.	Специфіка правозастосовної діяльності.	6	8

9.	Аналогія права та аналогія закону.	6	8
10.	Юридична конфліктологія.	4	6
11.	Превентивні заходи запобігання колізій.	4	6
12.	Способи тлумачення норм права.	4	6
13.	Юридична техніка.	4	6
14.	Спеціалізація та уніфікація українського законодавства.	4	6
15.	Ідея формування громадянського суспільства в Україні: концепція та реальність.	6	8
16.	Механізм захисту прав людини.	4	6
17.	Інститут прав людини в Україні	4	6
18.	Разом	80	110

7. Індивідуальні завдання

ІНДЗ 1. Реферат. Написати та захистити реферат на одну з запропонованих тем:

1. Особливості ролі теорії держави і права у юриспруденції.
2. Методологія теорії держави і права.
3. Вплив філософії, політології та загальної історії на розвиток науки теорії держави і права.
4. Сучасне розуміння системи юридичних наук.
5. Особливості первісного суспільства.
6. Виникнення східних держав.
7. Державотворення в Україні: історичні паралелі.
8. Особливості унітарних та федеративних форм державного устрою.
9. Конфедерація: суперечливість наукових підходів.
10. Державний і політичний режими: загальне і особливе цих понять.
11. Механізм сучасної української держави.
12. Стан демократії в сучасній Україні.
13. Інститути і форми демократії: проблеми втілення в життя.
14. Форми та інститути демократії в Україні.
15. Наукові підходи до розуміння громадянського суспільства.
16. Правова держава і громадянське суспільство у діалектичному взаємозв'язку.
17. Перспективи формування громадянського суспільства в Україні.
18. Актуальні проблеми формування правової держави в Україні.
19. Наукові концепції праворозуміння.
20. Об'єктивне юридичне право: поняття, властивості, сутність.
21. Сфери правового регулювання та їх межі.
22. Справедливість і право.
23. Право та релігійні догми у регулюванні суспільних відносин.
24. Взаємодія права і моралі у процесі правотворчості і реалізації права.
25. Україна на шляху формування соціальної держави.
26. Ознаки норми права як класичної моделі нормативного припису.
27. Співвідношення норм права і принципів права.
28. Форми викладання норм права у статтях нормативно-правових актів.

29. Правова система у співвідношенні з системою права.
30. Основні правові системи сучасності (загальна характеристика).
31. Процес формування системи права в сучасній Україні.
32. Сучасне законодавство: особливості розуміння правової категорії.
33. Формування в Україні нових галузей права.
34. Історичні та правові джерела континентального права.
35. Правовий прецедент у системі загального права.
36. Особливість правової системи мусульманської правової сім'ї.
37. Специфіка індуїстської правової сім'ї.
38. Звичаєве право: особливості правової системи.
39. Ідеологічні норми у соціалістичному праві.
40. Системи континентального і загального права: порівняльний аналіз.
41. Офіційне тлумачення норм права в Україні.
42. Способи тлумачення норм права: загальна характеристика.
43. Прогалини в праві: проблеми подолання.
44. Суб'єкти застосування норм права в Україні.
45. Ефективність правозастосовчих актів.
46. Правові відносини: особливість розуміння категорії.
47. Особливості розуміння правосуб'єктності.
48. Юридичні факти: поняття та класифікація.

ІНДЗ 2. Конспект. Ознайомтеся з темою "Теорія демократії. Права людини" і підготуйте конспект.

Дайте відповіді на наступні питання до теми:

1. Дайте визначення поняття "демократія".
2. Перерахуйте ознаки та принципи демократії. Які з них, на Ваш погляд, мають першочергове значення? Чому?
3. Які форми демократії існують? Через які механізми вони реалізуються?
4. Розкрийте зміст мажоритарної, пропорційної та змішаної виборчої системи? Яка виборча система, на Ваш погляд, є більш адекватною для формування парламенту в Україні?
5. Яка теорія демократії, на Вашу думку, є більш обґрунтованою та дійсно характеризує сучасні демократичні держави?
6. Які права людини відносяться до першого, другого та третього покоління?
7. Визначте основні права і свободи людини та громадянина за сферами їх реалізації в суспільстві.

8. Методи навчання

В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомогою мультимедіа засобів; практичні: науково-дослідні завдання. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів.

Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

У освітньому процесі використовуються елементи дистанційного навчання. Усі навчальні матеріали, зокрема робоча програма, методичні вказівки для індивідуальної,

практичної та самостійної роботи здобувачів, а також тести для перевірки знань, розміщені на Навчальному порталі МДУ (Moodle): <http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=7928>.

У разі необхідності організації викладання дисципліни повністю в дистанційному режимі всі аудиторні заняття проводяться он-лайн з допомогою Google Meet, посилання на електронний кабінет розміщуються на сторінці курсу на Навчальному порталі безпосередньо перед лекцією, практичним заняттям або заліком.

9. Засоби оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та семінарських занять, а також за результатами виконання здобувачем вищої освіти завдань для самостійної роботи (аналітичні записки).

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення навчальної дисципліни у формі заліку.

Питання до заліку

1. Загальна теорія держави як наука: поняття та риси.
2. Об'єкт, предмет та функції загальної теорії держави.
3. Методологія загальної теорії держави.
4. Плюралізм теорій походження держави і права.
5. Виникнення держави. Особливості виникнення держав у різних народів світу.
6. Виникнення права.
7. Поняття влади. Співвідношення політичної та державної влади, державної влади і держави.
8. Поняття, сутність і ознаки держави.
9. Державний суверенітет.
10. Функції держави.
11. Типологія держав.
12. Форма держави.
13. Наукові концепції сучасної держави.
14. Місце та роль держави у політичній системі.
15. Політичні партії як суб'єкт політичної системи.
16. Поняття, зміст та інститути громадянського суспільства.
17. Держава і громадські об'єднання. Правові форми взаємовідносин держави та суспільних об'єднань.
18. Становлення громадянського суспільства в Україні.
19. Механізм держави: поняття і структура.
20. Поняття державного апарату. Державні органи та їх види.
21. Принципи організації і діяльності державного апарату.
22. Загальна характеристика трьох гілок влади: законодавчої, виконавчої, судової.
23. Представницькі органи державної влади.
24. Виконавчі органи державної влади.
25. Судові (правоохоронні) органи державної влади.
26. Організація влади на місцях. Взаємодія місцевих державних органів та органів місцевого самоврядування.
27. Державна служба і її види. Державний службовець і посадова особа.
28. Державні органи влади України: сфера компетенції та співвідношення.

29. Концепція правової держави: історія виникнення та основні положення.
30. Поняття, ознаки та принципи правової держави.
31. Верховенство права. Верховенство права і законність.
32. Поняття провопорядку.
33. Поняття та ознаки соціальної держави.
34. Шляхи формування соціальної та правової держави в Україні.
35. Поняття та ознаки демократії.
36. Функції та принципи демократії.
37. Форми та інститути демократії.
38. Основні теорії демократії.
39. Поняття прав і свобод людини і громадянина.
40. Історія ідеї прав людини. Теорія трьох поколінь прав людини.
41. Міжнародні стандарти в галузі прав людини.
42. Система основних прав і свобод людини і громадянина.
43. Види прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Їх система в Конституції України.
44. Юридичні обов'язки людини і громадянина. Їх види.
45. Основні підходи до праворозуміння.
46. Поняття, ознаки та функції права.
47. Правоутворення: поняття і етапи. Співвідношення понять «правоутворення», «правотворчість» та «законотворчість».
48. Джерела (форми) права.
49. Правосвідомість: поняття, структура, роль у суспільному житті.
50. Поняття та види деформації правосвідомості. Правовий нігілізм.
51. Правова система: поняття, ознаки та структура.
52. Публічне та приватне право.
53. Основні типи правових систем сучасності.
54. Становлення та розвиток правової системи України.
55. Правове регулювання суспільних відносин: поняття, способи, методи і типи.
56. Поняття, ознаки та види соціальних норм.
57. Поняття і загальні ознаки норм права.
58. Структура норми права.
59. Нормотворчість: поняття, функції, принципи.
60. Поняття та ознаки нормативно-правового акту.
61. Поняття, ознаки, види законів.
62. Систематизація нормативно-правових актів.
63. Поняття юридичних колізій і їх види.
64. Співвідношення права з моральними нормами.
65. Право та соціально-технічні норми.
66. Поняття, види й структура правових відносин.
67. Поняття і види правової поведінки.
68. Поняття та види юридичної відповідальності.
69. Прогалини в законодавстві при правозастосуванні.

70. Тлумачення норм права.

10. Критерії оцінювання

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно розв'язав усі завдання.
4	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно розв'язав більшість завдань.
3	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно розв'язав половину завдань.
2	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно розв'язав меншість завдань.
1	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно розв'язав окремі завдання.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарському занятті	
0-2 бали	- відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми; - фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
3 бали	- демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.

4 бали	- демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань;
5 балів	- самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.
Самостійна робота здобувача освіти	
0-3 бали	- відмова від відповіді на запитання за змістом теми; - фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
4 бали	- демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
5 балів	- демонстрація глибоких, міцних знань; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання	
Реферат	Min/max
Рівень теоретичної підготовки	0,5/5
Глибина та аргументація дослідження	0,5/7
Опанування окремими інструментами аналізу	0,5/3
Якість демонстраційних матеріалів	0,5/3
Оформлення	0,5/2
Загальна оцінка	2,5/20

(0-25)	Критерії оцінювання підсумкового заліку
20-25	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
15-20	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.
10-15	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
5-10	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

1-5	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.
0	- відсутність на екзамені з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Вид роботи	Кількість годин	Обсяг кредитів	Кількість балів
Лекційні заняття	40		
Самостійна робота	80		
Семінарські заняття	20		30
ІНДЗ 1. Реферат	7		10
ІНДЗ 2. Конспект	3		5
МКР 1			15
МКР 2			15
Залік			25
Підсумок	150	5	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Викладання дисципліни (проведення лекцій і семінарських занять) передбачає аудиторію з мультимедійною дошкою або проектором.

За умов дистанційного навчання – персональні комп'ютери з пакетом Microsoft Office, з доступом до Навчального порталу МДУ.

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Алексеев С. С. Право на пороге нового тысячелетия. М.: Статут, 2000.

2. Бахновська І.П., Ковальчук Ю.І. Правова система як цілісний і структурований комплекс правових явищ // Порівняльно-аналітичне право. №2. 2018. С. 18–21.
3. Білас І.Г., Білас А.І. Трансформація загальної теорії держави і права у сучасну юриспруденцію та її функціональне призначення у формуванні праворозуміння юристів // Наше право. Теорія, історія держави і права. № 4. 2015. С. 6–16.
4. Бірюкова А. Трансформація національної правової системи в умовах глобалізації // Теорія держави і права. 2018. № 5. С. 198–202. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/5/39.pdf>.
5. Бусова Н. А. Модернизация, рациональность и право. Х.: Прометей–Прес, 2004. 352 с.
6. Войтович Р. В. Глобалізаційні процеси в сучасному світі : навч.-метод. матеріали / Р. В. Войтович, М. Т. Солоха ; уклад. Г. І. Бондаренко. К.: НАДУ, 2013. 52 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/ee5b5efc-88dd-4070-ae8b-e64b11b6ff2a.pdf.
7. Волинка К. Г. Теорія держави і права: Навч. посіб. К.: МАУП, 2003. 240 с. URL: <http://personal.pu.if.ua/depart/Iryna.Malynovska/resource/file/%D0%92%D0%BE%D0%B%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B0%20-%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%2C%202003.pdf>
8. Грицай Т.О. Захист суспільної моралі як функція сучасної держави: теоретико-правові аспекти. 2017. URL: <http://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/k2/dissertations/3/3.pdf>.
9. Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи / Ю.С. Шемшученка (ред.). К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 632 с.
10. Жаровська І.М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/5000/vnulpurn201683743.pdf>.
11. Жоль К. К. Философия и социология права: Учебное пособие. К.: Юрінком Інтер, 2000. 480 с.
12. Загальна теорія держави і права : Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків : Право, 2011. 584 с.
13. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/283756?download=true>
14. Закон України «Про державну службу» від 16.12.93р. //Голос України, 5 січня 1994 року.
15. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16.10.06 р. //Відомості Верховної Ради України. 1996. № 49. Ст. 272.
16. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997р //Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

17. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.99 р. // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 20—21. Ст. 190.
18. Закон України «Про судоустрій» від 07.02.02 р. // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 27—28. Ст. 180.
19. Кельзен Г. Чисте правознавство: 3 дод.: Проблема справедливості: Пер. з нім. К.: Юніверс, 2004. 496 с.
20. Кельман М.С. Загальна теорія держави та права: підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. Львів, 2005. 580 с.
21. Козюбра М. Загальнотеоретична юриспруденція: радянська традиція та європейська перспектива //Українське право. 2005. № 1(18).
22. Конституція України: Наук.-практ. комент. / Ред. колегія: В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Groшевий. Х.: Право, 2003. 808 с.
23. Коршунова Н.В. Поняття державної політики: теоретико-правове дослідження. 2017. URL:
<http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/3171/2/dis%20%28%D0%9D.%D0%92.%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%88%D1%83%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>.
24. Крестовська Н. М. Теорія держави і права – Елементарний курс / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. Х. : Одісей, 2007.
25. Ллойд Д. Идея права: Пер. с англ. М.: Югона, 2000. 416 с.
26. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права // Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). К.: Атіка, 2007. 412 с. URL:
<https://www.twirpx.com/file/587040/>
27. Максимов С. И. Правовая реальность: опыт философского осмысления. Монографія. Х.: Право, 2002. 328 с.
28. Манов Г. Н. Теория права и государства. М.: БЕК, 2005.
29. Оборотов Ю. М. Теорія держави і права (прагматичний курс): Екзаменаційний довідник. Одеса: Юридична література, 2004.
30. Оборотов Ю. Н. Традиції та оновлення у правовій сфері: питання теорії (від пізнання до розуміння права): Монографія. Одеса: Юрид.літ., 2002. 280 с.
31. Общая теория государства и права: академический курс в 3-х т. /МГУ им. М. Л. Ломоносова /Под ред. М. Н. Марченко. М.: Зерцало, 2001.
32. Олейников С. М. Функції держави і правові форми її діяльності // Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. Харків, 2012. Вип. 23. С. 150–161.
33. Папаян Р. А. Христианские корни современного права. М.: Издательство НОРМА, 2002. 416 с.
34. Петришин О. В. Демократичні основи правової, соціальної державності // Вісник Національної академії правових наук України: зб. наук. пр. Харків, 2014. № 1. С. 32–41.
35. Письменицкий А. А., Слинко Д. В. Теорія держави і права. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007.
36. Погребной И. М. Теория права: Учебное пособие. Х.: Основа, 2003.
37. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): Монографія. Х.: Право, 2008. 240 с.

38. Процюк І. В. Форма державного правління: до питання про співвідношення форми і змісту // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Харків, 2013. Вип. 25. С. 3–16.
39. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави // Навчальний посібник. Вид, 10-е, доповнене. Львів: Край, 2008. 224 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1616404/>
40. Радбрух Г. Філософія права: пер. з нім. К.: Тандем, 2006.
41. Рулан Н. Историческое введение в право: Пер. с франц. М: Nota bene, 2005. 672 с.
42. Свобода и закон / Бруно Леони: Пер. с англ. В. Кашкина. Под ред. А. Куряева. М.: ИРИСЭН, 2008. 308 с.
43. Сердюк О. В. Соціологічний підхід у сучасному правознавстві: пізнання соціальності права. Монографія. Х.: Яшма, 2007. 320 с.
44. Сидоренко О.О. Правова система України в контексті глобалізації // Теорія і практика правознавства. Вип. 1 (9). 2016.
45. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Х.: Консул, 2006. 656 с.
46. Теорія держави і права: підручник / О.В.Петришин, С.П.Погребняк, В.С.Смородинський та ін.; за ред. О.В.Петришина. Х.: Право, 2015. 368с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1839219/>
47. Теория права и государства. Учебник / Под ред. проф. В. В. Лазарева. 2-е, перераб. и доп. изд-е. М.: Право и закон, 2002. 576 с.
48. Теорія держави : навчальний посібник / М. В. Кармаліта, А. В. Старостюк. – Ірпінь : Національний університет державної податкової служби України, 2013. 152 с.
49. Теорія держави і права в системі юридичних наук // Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. С. 32–33.
50. Теорія держави і права : Підручник / С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров, В. С. Ковальський; За ред. С. Л. Лисенкова. К.: Юрінком Інтер, 2005. 448 с.
51. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К. : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
52. Теорія держави і права: Навч. посіб. / А. М. Колодій, ТЗЗ ЇВ. В. Копейчиков], С. Л. Лисенков та ін.; За заг. ред. С. Л. Ли-сенкова [В. В., Копейчикова]. К.: Юрінком Інтер, 2002. 368 с.
53. Теорія держави і права: Навчальний посібник. Запоріжжя: Просвіта, 2010. 348 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/970/1/Samilo_Theory_of_state_and_law.pdf
54. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. К.: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf.
55. Федоров В. А. Боргова функція сучасної держави: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 176 с.
56. Фуллер Лон Л. Мораль права: Пер. з англ. К.: Сфера, 1999. 232 с.
57. Харт Х. Л. А. Концепція права: Пер. з англ. К.: Сфера, 1998. 236 с.

58. Хропанюк В. Н. Теория государства и права: Учебное пособие для высших учебных заведений / Под ред. профессора В. Г. Стрекозова. М.: «Дабахов, Ткачев, Димов», 2012. 384 с.
59. Циппеліус Р. Юридина методологія: Пер. з нім. К.: Реферат, 2004. 176 с.
60. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Голова ред. кол. Ю. С. Шемчушенко. К.: Укр.енцикл., 2003.
61. Яковюк І. Правова культура і її вплив на розвиток правової системи // Вісник Академії правових наук України. 2008. № 1(52).

14. Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- **фабрикація** – вигадання даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Більш детально тут

Анкетування з академічної доброчесності:
<https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtVI-dsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8j0/edit>

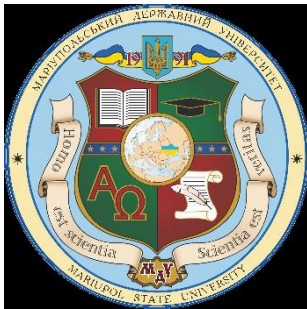
2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті МДУ.

15. Загальна інформація про навчальну дисципліну

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Назва навчальної дисципліни	Загальна теорія держави
Освітня програма	Політологія
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Кафедра, яка здійснює викладання	Політології та міжнародних відносин
Викладач ПІБ, посада	Трофименко А.В., доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Електронна адреса викладача	a.trofymenko@mdu.in.ua
Консультації (дата, час, можливості он-лайн консультування)	Понеділок кожного тижня, 8.00, каб. 205 (Історичний факультет) або онлайн (платформи Google Meet, Viber)
Посилання на сторінку навчальної дисципліни на Навчальному порталі МДУ	http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=7928
Компетентності та програмні результати навчання	ЗК01, ЗК03, ЗК04, ЗК05, ЗК06, ЗК07 СК01, СК02, СК03, СК05, СК09, СК11, СК12 РН01, РН04, РН05, РН07, РН08, РН09, РН10, РН12, РН13, РН16

Семестр(и) вивчення	Обсяг (години/кредити)	Кількість аудиторних годин (денна / заочна)		Кількість, види індивідуальних завдань	Форма контролю
		лекції	семінар.		
I-й	150/5	40 / 20	20 / 10	2 (реферат, конспект)	Залік

Завідувач кафедри

Олена ГІЛЬЧЕНКО

Гарант ОП

Юлія КОНСТАНТИНОВА